

‘форма для печенья’, *pastry bag* ‘кондитерский мешок’, *pastry brush* ‘кисточка для выпечки’, *waffle iron* ‘вафельница’, *toaster* ‘тостер’, *muffin dish* ‘форма для маффинов’, *biscuit barrel* ‘банка для печенья’, *biscuit tin* ‘банка для печенья’.

Зафиксированным оказался и ряд единиц, обозначающих места употребления/продажи хлебобулочных и мучных кондитерских изделий: *bakery* ‘булочная’, *bake house* ‘пекарня’, *pastry house* ‘кондитерская’, *patisserie* ‘кондитерская’ и *pancake house* ‘блинный ресторан’.

Таким образом, мы видим, что словарная статья, репрезентируя существенные для языковой системы связи и отношения между лексическими единицами, служит источником разноплановой информации об описываемом понятии.

М. В. Драздоў

АСАБІСТЫ І САЦЫЯЛЬНЫ АСПЕКТЫ КАМУНІКАЦЫІ

Мова гэта не проста сістэма знакаў, не проста граматыка і лексіка. К. Попер, прадстаўнік біялагічнага падыходу ў функцыянальнай лінгвістыцы, разглядае функцыі мовы ў выглядзе іерархічнай сістэмы, у вяршыні якой знаходзяцца а р г у м е н т а т ы ў н а я ф у н к ц ы я (выкарыстанне мовы для прадстаўлення і ацэнкі аргументаў і тлумачэнняў) і а п і с а л ь н а я ф у н к ц ы я (выкарыстанне мовы для апісання рэчаў у навакольным свеце). Дзве наступныя функцыі знаходзяцца на больш нізкіх прыступках эвалюцыі мовы, г.зн. яны першапачаткова былі ўласцівыя больш прымітыўным камунікатыўным сістэмам. Гэта с і г н а л ь н а я ф у н к ц ы я (выкарыстанне мовы для перадачы іншым індывідам інфармацыі аб унутраных станах) і э к с п р э с і ў н а я ф у н к ц ы я (выкарыстанне мовы для выказвання ўнутраных станаў індывіда). Сутнасць іерархіі дадзеных функцый зводзіцца да таго, што найвышэйшая функцыя можа існаваць толькі разам з функцыямі ніжэйшага парадку.

Праводзячы паралель паміж сістэмай моўных функцый К. Попера і трыма асноўнымі функцыямі мовы, вылучанымі М. Халідэем, Дж. Ліч адзначае, што аргументатыўную і апісальную функцыі К. Попера М. Халідэй аб’ядноўвае ў адну групу – р а з у м о в у ю ф у н к ц ы ю (*ideational function*) (функцыянаванне мовы як сродку перадачы і інтэрпрэтацыі сусветнага вопыту).

Аналагічна, сігнальная і экспрэсіўная функцыі аб’ядноўваюцца ў м і ж а с о б н у ю ф у н к ц ы ю (функцыянаванне мовы як спосабу выказвання поглядаў індывіда і ўплыву на погляды і паводзіны слухача).

У айчыннай лінгвістыцы І. Ф. Ухванава-Шмыгава вылучае наступныя функцыянальныя бакі моўнага знака і функцыі мовы: «веданне – стаўленне» (п а з н а в а л ь н а я ф у н к ц ы я м о в ы), «прадметна-арыентаваны – суб’ектава-арыентаваны змест» (к а м у н і к а т ы ў н а я ф у н к ц ы я), «сэнс – сутнасць» (ф у н к ц ы я с а м а а ж ы ц ц я ў л е н н я).

Асноўным аб'ектам сучасных лінгвістычных даследаванняў з'яўляецца камунікатыўная функцыя мовы, што мае на ўвазе апісанне моўных формаў не як статычных аб'ектаў, а як дынамічных сродкаў выказвання інтэнцыі гаворачага.

Ажыццяўляючы акт камунікацыі, чалавек выконвае мэтанакіраваны і свядомы акт, што было б немагчымым, калі б яго паводзіны ў пэўны момант рэгулявалася выключна падсвядомае імпульсамі і аўтаматычнымі рэфлексамі.

Што ж ляжыць у аснове інтэнцыі кожнага камуніканта?

Дж. Фіске пад камунікацыяй разумее сацыяльнае ўзаемадзеянне шляхам перадачы інфармацыі. У «Лінгвістычным энцыклапедычным слоўніку» гаворыцца, што камунікацыя з'яўляецца «найважнейшым механізмам станаўлення індывіда як сацыяльнай асобы, правадніком установак дадзенага соцыума, якія фарміруюць індывідуальныя і групавыя ўстаноўкі».

Услед за А. Н. Лявонцьевым, М. К. Вятошкіна і І. М. Пашкевіч падкрэсліваюць, што галоўную ролю ў чалавечай камунікацыі грае мова. Пад камунікацыяй яны разумеюць маўленчае ўзаемадзеянне, якое з'яўляецца «рэгуляцыяй паводзін аб'екта ўзаемадзеяння непасрэдна ў акце зносін, і ў наступнай дзейнасці».

Камунікацыя – сацыяльнае дзеянне, якое ўяўляе сабой працэс перакадыроўкі з вербальнай ў невербальную і невербальнае у вербальную сферы, а менавіта – прымус іншага да выканання таго ці іншага дзеяння. Як сцвярджае Г. Г. Пачапцоў, «для камунікацыі істотны пераход ад гаварэння Аднаго да дзеянняў Іншага. Менавіта дзеля гэтага рэалізуецца перадача значэнняў паміж двума рознымі аўтаномнымі сістэмамі, якімі з'яўляюцца два чалавекі».

М. К. Вятошкіна і І. М. Пашкевіч праводзяць адрозненне паміж маўленчым уздзеяннем на сацыяльным і камунікатыўным узроўнях, што, на іх думку, адлюстроўваецца ў дваістым характары мэтай, якія пераследуюцца камунікантамі. Сацыяльнай мэтай камуніканта ў акце зносін з'яўляецца ўздзеянне на суразмоўцу і кіраванне яго паводзінамі, а камунікатыўнай – перадача паведамлення.

Вылучэнне сацыяльнай і камунікатыўнай мэтай камунікантаў адбываецца ў рамках функцыянальнага падыходу да тлумачэння прыроды мовы, г.зн. разгляду мовы як формы камунікацыі.

З нашага пункту гледжання, ёсць падставы казаць аб дваістай прыродзе камунікацыі, якая выяўляецца ў «сацыяльнай» і «асобаснай» функцыях камунікацыі, паколькі дадзеная дыхатамія падкрэслівае сутнасць чалавека як грамадскага індывіда, ўзаемазалежнасць чалавека і грамадства.

Услед за Е. Ф. Тарасавым, Ю. А. Сарокіным і Б. Х. Бгажнокавым можна было б сцвярджаць, што мэтай камунікацыі з'яўляецца забеспячэнне сацыяльнага ўзаемадзеяння, а дакладней, камунікацыя з'яўляецца сацыяльным узаемадзеяннем. На наш погляд, аднак, дадзенае сцвярджэнне, не канчатковы адказ на пытанне аб прыродзе камунікацыі і мовы, паколькі застаецца пытанне аб тым, для чаго неабходна забеспячэнне сацыяльнага ўзаемадзеяння пры дапамозе мовы.

Адказ на гэтае пытанне цесна звязаны з сутнасцю грамадства, якая, згодна К. Марксу і Ф. Энгельсу, заключаецца ў арганізацыі грамадскай дзейнасці. У гэтай сувязі Д. Г. Багушэвіч піша пра тое, што «Узаемадзеянне не можа забяспечыць само па сабе жыццядзейнасці ні грамадства, ні асобных яго членаў. Грамадства падтрымлівае сваё існаванне за кошт арганізаванай матэрыяльнай (вытворчасць) і сацыяльнай дзейнасці. Арганізаваная ж дзейнасць немагчымая без ўзаемнага разумення, якое і забяспечвае мова». «Мова па перавазе з'яўляецца сродкам, прыладай, якая прызначана для пастаяннага і неадкладнага дасягнення адпаведнай мэты і выніку – ўзаемаразумення», кажа Ф. де. Сасюр.

Такім чынам, асноўнай – дзейснай функцыяй мовы і камунікацыі з'яўляецца арганізацыя сумеснай дзейнасці індывідаў у грамадстве, а ўвасабляцца дадзеная функцыя будзе ў працэсе рэалізацыі індывідамі двух асноўных функцый камунікацыі:

1) сацыяльнай функцыі (ўзаемадзеяння/разумовай) – выкарыстання мовы як сродку ўстанаўлення і падтрымання грамадскіх адносін; захоўвання, перадачы і інтэрпрэтацыі сусветнага вопыту;

2) асабістай функцыі (зносін/міжасобаснай/камунікатыўнай) – выкарыстання мовы як сродку наўмыснай перадачы прапазіцыянальнай інфармацыі (выказвання поглядаў і ўнутранага стану індывіда і ўплыву на погляды і паводзіны адрасата).

Узаемадзеянне асноватворных функцый камунікацыі ў працэсе зносін можна прадставіць наступным чынам. Для таго, каб арганізаваць сумесную дзейнасць з адрасатам, адрасант павінен выбраць значэнне (або разумовы (ideational) змест), якое выказвае яго інтэнцыю. Пры ўмове, што паведамленне правільна перададзена, адрасат павінен аналагічным чынам інтэрпрэтаваць ілакутыўную сілу выказвання адрасанта і прыняць удзел у сумеснай дзейнасці.

Такім чынам, на наш погляд, пад *камунікацыяй* варта разумець ўсвядомленае сацыяльнае дзеянне ў выглядзе вымаўлення выказванняў адрасантам ў канкрэтнай сітуацыі зносін з мэтай арганізацыі сумеснай дзейнасці з адрасатам.

Паспяховасць жа камунікацыі будзе залежыць ад таго, наколькі выразна камуніканты ўяўляюць мэты партнёра па камунікацыі, ці падзяляюць яны агульныя прэсупазіцыі, ці выкарыстоўваюць яны ў рэалізацыі сваіх інтэнцый адэкватныя сітуацыі моўныя сродкі, спосабы, прыёмы і г.д.

О. А. Зинина

АМЕРИКАНСКИЕ ЦЕННОСТИ
В ДИСКУРСЕ АМЕРИКАНСКИХ ПРЕЗИДЕНТОВ
(на материале выступлений Б. Обамы и Д. Трампа)

Социальная система общества регулируется определенной системой ценностей, которые являются составной частью культуры каждого индивида и сообщества в целом. Существуют ценности, которые общество считает приоритетными, важными для формирования у всех его членов. Как известно,